

Høring om Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser.

Høringssvar frå Meland kyrkjelyd, frå meland sokneråd. Saksbehandlar:

Torbjørn Aamli, sokneprest i Meland. Uttalelsen er godkjent av Meland sokneråd i møte 05.04.2018, der Aamli fikk fullmakt til å gjøre noen mindre språklige endringer.

Kort om Meland sokn: *Ett sokn med ett prekensted, med gudstjeneste hver søn- og helligdag. 4-generasjonersmenighet med 5 gudstjenesteteam, gode ressurser musikalsk og på andre måter. Og med et gjennomsnittlig frammøte på ca. 120. Dette er en menighet som vill mye, og som representerer en ressurssterk menighet med potensiale til å få utbytte av en slik bredt anlagt reform. I kommunen finnes Normisjonsforsamling og bedehusforsamling knyttet til Indremisjonsforbundet, som begge har over 100 i snitt på sine «storsamlinger»/gudstjenester søndag kl. 11. Vi er dermed og i en «konkuransesituasjon» der det blir viktig å lytte til unge familier, som lettest kan komme til å velge bort vår menighet til fordel for de andre forsamlingene.*

1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?

I Meland sokn:

- En arbeids- og tidkrevende prosess. Tids- og ressursbruken var i overkant stor.
- Liturgivalgene var ikke helt tradisjonelle: Syndsvedkjening flyttet til før forbønnen. Dagens bønn ikke valgt.
- Liturgisk musikkvalg ble preget av lokale forhold, og var utradisjonelle: Sandwall sin musikk til nattverdsliturgien, Utnem sin Kyrie; Taize-gloria osv. – men mixen fungerer godt. Stedegjølringen fungerer!
- Vi har hatt jevnt god gudstjenesteoppslutning de siste 10 årene, uten å se noe utslag i statistikken fra et år til annet.
- Reformen har fungert brukbart i en ressursrik menighet som vår, men kunne knapt forventes å fungere med mindre lokale ressurser, eller særskilte ildsjeler.
- Menigheten er rik på ressurser, med sterk medvirkning av frivillige, gjennom gudstjenesteteam, og sang- og musikkmedvirkning. Men vi er nå redd for å miste valg vi har lagt mye arbeid ned i å komme fram til, er redd for å oppleve innsnevring i valgfriheten.
- Når det gjelder Den norske kirke som helhet, tror vi det var en uklok strategi å legge opp til en så bred og «byråkratisk» arbeidsmåte og reform. Ungdommens kirkemøte ba om litt fleksibilitet, om å få bruke mer av sin musikk. Det ville vært bedre om man hadde beholdt forrige alterbok som A-alternativ, og heller – i samråd med prost og biskop – bli gitt anledning til å prøve ut alternativ liturgisk musikk/andre liturgiledd. Som en biskop sa noen år før liturgireformen til en lokal menighet som ville prøve ut ukrainsk Kyrie, og Taize Gloria: «Hvis soknerådet, presten og organisten støtter det, så kan dere prøve.» I en gudstjeneste med en eller flere gudstjenester hver søndag, er behovet for variasjon og frihet større, enn en menighet med gudstjeneste hver 3. eller 4. søndag.

1b: I. Hva har fungert godt ved gudstjenestereformen:

Vel og merke der man har hatt ressurser til å arbeide etter forutsetningene:

- Tilgang på mye godt liturgisk materiale, og en variasjon av liturgisk musikk
- Nyttig (men vel krevende) arbeid med liturgi, og vurdering av hva som er godt, og hva som fungerer

- Stedegjengjøring har fungert noen steder, ved at liturgi kunne tilpasses lokale forhold – f.eks. en stor og aktiv 4-generasjoners menighet med mange dåp, og mye ressurser og stort engasjement.
- Involvering har fungert overveiende bra
- Inkludering av kjernemenigheten skjer når de som kommer regelmessig kjenner at liturgi og liturgisk musikk, samt salmer/sanger, tale og bønner treffer dem.
- Inkludering av kirkesjeldne skjer ved god mottakelse, gode programmer eller powerpoint, så de lett kan følge med, og ved at liturgisk musikk, samt salmer/sanger, tale og bønner treffer dem. Færre dåpsfamilier opplever våre gudstjenester «kjedelige, gammeldagse og irrelevante» en tidligere.

II. Hva har fungert dårlig?

- Menigheter med små ressurser har knapt hatt kapasitet til å arbeide grundig med stoffet, eller gjøre seg nytte av det. Sjeldne gudstjenester gjør at det er krevende å øve inn ny liturgisk musikk.
- Vi gjentar svaret fra 1a: «Når det gjelder Den norske kirke som helhet, tror jeg det var en uklok strategi å legge opp til en så bred og «byråkratisk» arbeidsmåte og reform. Ungdommens kirkemøte ba om litt fleksibilitet, om å få bruke mer av sin musikk. Reformen kunne fungere brukbart i en ressursrik menighet, men kunne knapt forventes å fungere med mindre lokale ressurser, eller særskilte ildsjeler. Det ville vært bedre om man hadde beholdt forrige alterbok som A-alternativ, og heller – i samråd med prost og biskop – bli gitt anledning til å prøve ut alternativ liturgisk musikk/andre liturgiledd. (...)»
- Det er mer krevende for prester og organister - og ikke minst prost og biskop – med stor variasjon mellom menigheter de betjener. Dette kan løses ved at ressurssterke menigheter med gudstjeneste hver søndag pålegges også å bruke en «standardliturgi» jevnlig, så den holdes kjent i menigheten. Prest/prost og vikarprester kan da selvsagt bruke denne.
- Når det gjelder gjenkjennelse for de som er på «besøk» i en menighet, tenker jeg det er et underordnet problem. «Menighetssjoppere» bør møte med åpent sinn. Det er andre faktorer (nevnt ovenfor) som avgjør om en dåpsfamilie kjenner seg ivaretatt.

1c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?

- Å gi lokale menigheter med sunn ledelse og gode ressurser en stor grad av frihet. Stole på at de utøver sunt skjønn innenfor vide, men nødvendige rammer. Prosten kan, på biskopens vegne, informeres. Det ville være uheldig om godt fungerende menigheter og gudstjenester skulle oppleve motløshet og en følelse av umyndiggjøring. Det er nok energilekkasjer i Den norske kirke allerede.
- Også ressurssterke menigheter kan trenge en kort nattverdliturgi, fordi det ofte da er dåp i kombinasjon med nattverd. Det er et poeng at gudstjenester ikke er for lange. Og nattverd har vi jo (nesten) alltid!
- Å gi mindre ressurssterke menigheter der det er sjelden gudstjeneste, og ofte få frammøtte, noen enkle og korte alternativer til gudstjeneste med dåp og nattverd. Er det gudstjeneste hver 4. søndag, bør man nesten alltid kunne si ja til dåp, selv om det er nattverd.

1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

- I vår lokale menighet, med gudstjeneste hver søndag, har vi brukt en alternativ liturgi en gang i måneden. Det oppleves litt forfriskende, og har blitt valgt ut av unge familier i menigheten. Gudstjenester med barn og unge, og unge familier har vært i fokus, men

gudstjenesten er godt besøkt av alle aldersgrupper. Her har vi oftest band og forsangere, og en litt mer «moderne stil» inspirert av gospel og lovsang. Det er viktig å ivareta disse, og ikke overlate de med en mer moderne musikksmak til frikirkene. Høringen snakker om økumenisk tilnærming, men fokuserer utelukkende i retning katolsk fromhet/liturgisk tradisjon. Lite i retning av lavkirkelighet eller frikirkelige/karismatiske impulser, som ofte treffer unge mennesker i dag.

- Andre behov kan dekkes innen dagens rammer, i den grad det er interesse og engasjement, f.eks. spesielle gudstjenester i fastetid, forbønnsgudstjenester etc.

Høringsspørsmål 2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas?

- Der menigheten ønsker å formulere tekster selv, bør disse godkjennes av biskopen.
- Biskopen bør og ha mulighet til å godkjenne alternative liturgiske løsninger, når de er godt begrunnet og gjennomarbeidet. (Tilsvarende GB Del I, s. 16). Dette bør også gjelde alternativ liturgisk musikk.
- For øvrig mener vi at man bør kunne forutsette at menighetene forholder seg til gjeldende ordninger, og i disse tider er det grunn til å bygge ned unødvendig byråkrati med ressurskrevende godkjenningsprosedyrer. Tilsynsmyndigheten fortsetter selvsagt som før, og ivaretas av prost og biskop.

Høringsspørsmål 3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

- Ja, men vi mener en bør kunne velge samlingsbønn i stedet for Dagens bønn (kollektbønn).

Høringsspørsmål 3f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbekjennelse i høringsforslaget?

- Vi synes det fremdeles kan være mulig å si «la oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse» / «lat oss bøya oss for Gud og be om tilgjeving». Det å bekjenne/sanna syndene, er språkbruk for «innvidde», og er ikke like forståelig som dette å be om tilgivelse.
- De 4 alternativene for syndsbekjennelse er ok.

Høringsspørsmål 3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?

- Nei, fordi gudstjenestene våre tenderer til å bli altfor ordrike. Av og til blir det også sprik mellom bønnen og preknens fokus. Flere ord betyr ikke at gudstjenesten blir bedre! La bønnen være valgfri. Den kan og benyttes av predikanten på prekestolen, hvis det passer.

Høringsspørsmål 3j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3?

Synspunkt på 3c, 3g og 3h:

- Vi anbefaler at dette å stå under første og siste salme skal være et «bør» / «anbefales». Det er veldig stor forskjell på menigheter. Noen steder er det 7 på gudstjeneste, som sitter spredt i kirkerommet. Da er det veldig lite gunstig å måtte stå under salmen, for det er kanskje bare presten som tør å synge. Andre ganger er det salmens- eller kirkedagens karakter som gjøre det vanskelig. Også gudstjenester med mange dåp kan være krevende. Kan hende det er 5 dåpsfamilier, hvor (nesten) ingen synger. Da er det bedre å sitte.
- Det er lite heldig at f.eks. det Ukrainske Kyrie (fra Salmer -97 nr 154) og f.eks. Taizé Gloria (Salmer -97 nr 243) ikke skal kunne brukes. De er kjent og mye brukt i mange menigheter (inkludert Osterfjorden), og fungerer godt for alle aldre.

- Etter samtale med interesserte unge familier om «hva skal til for at dere skal komme oftere med barna deres på gudstjenester», nevnte de at det alltid bør være en barnesang. Det bør være søndagsskoletilbud, og naturlig sted å gå ut er før tekstlesninger. Utgangen til søndagsskolen kan gjerne markeres/synliggjøres. Dette kunne også vært synliggjort i liturgien som et valgfritt ledd, selv om det (dessverre) ikke er alle menigheter som kan eller vil bruke det.

Høringsspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

- Støtter kommentar til 4a: Ledd 9
- Støtter kommentar til 4ab: Ledd 10 Bibelsk salme. Men i tillegg til mulighet for korsang, bør man kunne synge en annen høvelig salme.
- **4c: Ledd 12 Evangelium:** I menigheter som har sjelden gudstjeneste, er det vanskelig å få øvd inn alternative ledd for fasten. Et alternativ bør heller være å kunne utelate hallelujavers i fasten, og evt. andre kirkeårsdager der et halleluja før teksten virker upassende, f.eks. bots- og bønnesøndag eller domssøndag.
- **4d: Ledd 13 Preken:** Vi advarer mot en for stram regel for hvor det skal prekes fra, som uansett vil føles unaturlig i en del gudstjenester – f.eks. knyttet til trosopplæring. Dramatisering og aktivisering kan gjøre dette vanskelig. En anbefaling er nok.
- Den alternative lovprisningen har sine betenkelige sider, ved at man fort kan tenke at man distanserer seg fra en vanlig lære om treenigheten. Denne bekjennelsen bør reserveres til særskilte gudstjenester med spesielle temaer, f.eks. skaperverkets dag, og fortrinnsvis brukes sammen med «Faderen, sønnen og Den Hellige Ånd», som i 4. alternativet til inngangsord. Leddet kan ellers fungere som et «støysignal» som kan ta oppmerksomheten bort fra en ellers god preken.
- **4 i: Ledd 17** Forbønn for kirken og verden: Vi ønsker at vi fortsatt skal kunne kombinere bønnevandring med nattverd. Med mange nattverdgjester, og flere barnefamilier, finner vi det berikende å kunne kombinere dette ved noen anledninger.

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III. Nattverd, ledd 18-21

Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/altersskranken?

- Det er vårt inntrykk at intinksjon kan føre til en lavere terskel for at folk skal delta i nattverden. Noen ser ut til å sette pris på denne varianten.
- Skikken med å gjennomføre stående nattverd ved å ta med særkalk, har vi ikke prøvd ut, men vi ser og støtter anliggendet med å understreke både «spise og drikke».
- Andre, særlig en del faste kirkegjengere, foretrekker å knele ved alterring e.l. fordi det gir større opplevelse av fellesskap, ro og høytid.

Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått.

- Tilsigelsesordene kan fortsette som før, men fleksibiliteten har bidratt til at vi har begynt å venne oss til i større grad å si «kropp» i stedet for «legeme». Tror ikke vi trenger å nekte bruken av «legeme» for at dette vil bli mindre brukt.
- Støtter at vi går over til å bruke «beger» i stedet for «kalk», som er språk for de «kirkevante».

Høringsspørsmål 5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?

- Nei. Den avvisende holdningen til messoffertanken er sterk i mange kristne miljøer. Å gjøre dette obligatorisk, vil oppleves som «snikkatolisering». Vi har ikke bare en katolsk kirke å forholde oss til, men andre frikirker og lavkirkelige miljøer. Og særlig de siste bør vi vokte oss for å fremmedgjøre i forhold til gudstjenesten. Det er viktig her å gjøre reelt stedegne vurderinger.

Høringsspørsmål 5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringforslaget?

- Støtter at vi ikke får NFG sitt forkortede alternativ til avsluttende erklæringsord etter nattverden, jfr. Høringforslagets begrunnelse.

Høringsspørsmål 6: Gi gjerne kommentarer eller endringsforslag til nattverdbønnene.

- Støtter at det lages en kortere nattverdbønn til bruk ved særskilte anledninger.

Høringstema 7: Justeringer i hoveddel IV. Sendelse, ledd 22-25

Høringsspørsmål 7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV. Sendelse?

- Vi anbefaler at dette å stå under første og siste salme skal være et «bør» / «anbefales». Det er veldig stor forskjell på menigheter. Noen steder er det 7 på gudstjeneste, som sitter spredt i kirkerommet. Da er det veldig lite gunstig å måtte stå under salmen, for det er kanskje bare presten som tør å synge. Andre ganger er det salmens- eller kirkedagens karakter som gjør det vanskelig. Også gudstjenester med mange dåp kan være krevende. Kan hende det er 5 dåpsfamilier, hvor (nesten) ingen synger. Da er det bedre å sitte og lytte – hvis man ikke synger.